

Етапи	Опис етапів
1. Історичне середовище та вибір об'єкту дослідження	<p>Об'єктом дослідження стали спогади українців-воїнів ОКРВ (Обмеженого контингенту радянських військ), переважно учасників із Барвінківщини. Предмет дослідження: повсякдення солдат на війні – лікування від хвороб, форма, їжа, житло, відпочинок, військовий жаргон, явище «дідівщини». Хронологічні рамки дослідження охоплюють період 1979-1989 років. Щоб вивчити історичне середовище у межах дослідження було відвідано Барвінківський краєзнавчий музей, взяли інтерв'ю у десятиох респондентів-учасників війни родом із Барвінківщини, опрацювали матеріали періодики та Інтернет-мережі, тощо. Кожен із нас виконував свій напрям роботи – Катерина Нікітіна працювала із архівними матеріалами музею, Богдан Бабіч вивчав і збирав цікаві факти у Інтернет-мережі, Аліна Коршенко інтерв'ювала ветеранів війни та опрацьовувала коло літератури з питань дослідження. Потім ми зводили воєдино набуті матеріали і обговорювали, що є найцікавішим і стосується теми нашого дослідження, а що не є предметом даної роботи. Узагальнити матеріал нам допомагала куратор Вікторія Паніотова, учитель історії. Вона ж пояснила, як треба брати інтерв'ю чи організовувати роботу з архівами, блогами дописувачів та літературою. Тема нашого проекту-дослідження «Повсякденне життя воїнів-українців у роки Афганської війни (1979-1989): на матеріалах спогадів барвінківчан» була обрана саме тому, що у двох з нас є родичі, які пройшли цю страшну війну. Їхні спогади надихнули нас до створення даного історичного проекту-дослідження. До того ж, у суспільстві спостерігається зацікавленість у перегляді радянської міфологізації подій історії, оскільки оцінка багатьох явищ є досить неоднозначною. Питання соціальної історії Афганської війни взагалі практично ніколи не розглядалися. Тому «олюднення» військового повсякдення афганського конфлікту через спогади його учасників уможливило розкрити нові, маловідомі сторінки того періоду. Уроки Афганської війни можуть стати у нагоді сучасній Україні, яка переживає нелегкі часи на Сході держави. Звернення до пласту досліджень антропологічної та соціальної історії допомагає ґрунтовніше висвітлити загальний історичний процес та «оживити» традиційну історію Афганської війни.</p>
2. Дослідження обраної теми.	<p>Аліна Коршенко взяла на себе найскладнішу місію – вона опитувала учасників війни, які часто неохоче розповідали про далекі події, умовляла надати їй хоча б коротке інтерв'ю про життя на війні. Респондентам задавалося одне питання, на яке вони відповідали у довільній формі: «Яке Ваше найяскравіше враження від Афганської війни?».</p>

Відповіді Аліна записувала у блокнот або на диктофон. Ветерани ділилися різними враженнями, але більшість стосувалися побутово-соціальних тем. Майже ніхто не торкався бойових дій, подвигів, смерті товаришів. Наступні питання залежали від напрямку розмови. Дякуючи Аліні, ми дізналися дуже багато цікавих фактів про побут солдат на війні.

Богдан Бабіч займався науковим серфінгом у Інтернеті: він вивчав блоги дописувачів щодо даної теми і знайшов цікавий, з точки зору аналізу позастатутних відносин у Афганістані, допис генерал-майора О. М. Гребенюка, українця, який проживає у Росії. О. М. Гребенюк висвітлює неочікуваний бік «дідівщини», запевняючи, що вона рятувала солдат на війні. Даний висновок видався нам досить спірним, але ми звернулися до точки зору ветерана О. М. Гребенюка, бо вона є особистим поглядом людини, яка пройшла війну, а на ній немає чорного чи білого кольору сприйняття. Добро переходить у зло, а зло у добро. Проте, на нашу думку, «дідівщина» неприпустиме позастатутне явище у будь-який час і у будь-яких умовах. До того ж, Богдан вивчив джерела правового походження щодо Афганської війни: Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» зі змінами і доповненнями та неопубліковану постанову ЦК КПРС № П 176/125 про початок вводу військ до Афганістану, яка багато років приховувалася радянською владою. Але тепер фото рукописного варіанту постанови потрапило до мережі Інтернет і його можна знайти на порталі «100 главных документов российской истории».

Катерина Нікітіна працювала у Барвінківському краєзнавчому музеї. За допомогою співробітника музею Олександра Магди вона отримала доступ до збірок спогадів воїнів-афганців Барвінківщини, фотографій, стендів, альбомів тощо. Із цього масиву матеріалу Катерина обирала саме ті, які стосувалися теми дослідження.

Важко також було збирати і критично опрацьовувати літературу про Афганську війну. Її масив досить значний. Є роботи радянських, сучасних українських та іноземних дослідників, серед яких трапляються праці учасників бойових дій. У цьому питанні нам допомогла розібратися куратор Вікторія Паніотова. Разом із Аліною Коршенко вони відбирали літературу, вивчали її. А потім напрацьований матеріал оприлюднювався перед групою, яка разом робила висновки.

Проектне дослідження дозволило нам сформулювати основні висновки:

- повсякдення солдат-афганців у світлі побутової історії у радянській історіографії не вивчена, у сучасній українській

	<p>та зарубіжній історіографії розглянута фрагментарно, тому величезну роль відіграють спогади очевидців, які треба збирати і вивчати;</p> <ul style="list-style-type: none"> - спогади відрізняються суб'єктивізмом. Інформація може забуватися, частина її міфологізується, але раціональне зерно спогадів робить важливий внесок у антропологічну історію людини на війні; - джерельна база дослідження охоплює матеріали усної історії на основі спогадів ветеранів-барвінківчан, деякі документи, збірки спогадів українських воїнів, матеріали місцевої періодики, матеріали блогів, фотографії; - учасники війни неохоче згадують події минулого. Їх важко «розговорити». Вони категорично відмовляються згадувати про військові операції та бої, трішки легше розповідають про побут, умови життя і цікаві випадки. Пояснення цьому – посттравматичний синдром війни, який у тій чи іншій мірі присутній у кожного із них. Будучи юнаками, більшість із них потрапили на чужу їм, жорстоку війну, де гинули близькі друзі, де доводилося вбивати людей, де життя постійно висіло на волоссі, де необхідно було виконувати інколи безглузді накази керівництва, що призводили до невиправданих людських втрат. Це не могло не відобразитися на світосприйнятті даних людей. І хоча здається, що душевні рани загоїлися, це зовсім не так. Просто вони пішли глибше – у підсвідомість; - Афганська війна 1979-1989 років – це злочинне рішення влади СРСР, яке розв'язало довготривалий конфлікт, що призвів до загибелі тисяч юнаків із усіх республік СРСР, жертв серед мирних жителів Афганістану, часткової руйнації інфраструктури даної країни. Статистика загиблих і поранених за радянського часу досі не уточнена сучасними істориками; - для ветеранів-українців ця війна – трагічна сторінка життя. Проте бойове братство, згуртованість і прагнення повернутися додому допомогли багатьом вижити у пеклі чужої війни. Ветерани Афганістану намагаються донести до суспільства власну правду, власне життя, власні відчуття та спогади. Ці люди заслуговують на увагу сучасників та на розуміння з боку наступних поколінь.
<p>3. Оформлення результатів дослідження.</p>	<p>Ми підготували текстову роботу у межах історичного проекту-дослідження «Повсякденне життя воїнів-українців у роки Афганської війни (1979-1989): на матеріалах спогадів барвінківчан» із додатками, де вмістили фото із особистих архівів ветеранів, фрагменти інтерв'ю, фото із Барвінківського краєзнавчого музею. Робота містить вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел.</p> <p>Під час дослідження теми ми використали загальнонаукові (аналіз, синтез, дедукція), конкретно-</p>

	<p>історичний (історико-порівняльний) метод дослідження та метод усної історії. Методи аналізу, синтезу і дедукції застосовувалися при опрацюванні історичних джерел: наукових розвідок, документів, фотографій, періодики з метою співставлення і узагальнення фактів, подій та розпізнавання елементів міфологізації свідомості ветеранів від реальних явищ повсякдення. Історико-порівняльний метод застосовувався для виявлення закономірностей схожості і відмінності оцінки певних подій і процесів українськими, російськими та іноземними дослідниками. Усно історичний метод дослідження полягав у інтерв'юванні десяти респондентів, які у різні періоди брали участь у афганському конфлікті. Проблема полягала у тому, що більшість неохоче розповідала про свої враження і не бажала, щоб їхні прізвища згадувалися. Тому ці респонденти були запевнені, що їх свідчення використовують у самому загальному сенсі для визначення характерних соціально-побутових процесів серед службовців ОКРВ, не надаючи їхніх даних у дослідженні.</p>
<p>4. Оприлюднення результатів роботи над проектом</p>	<p>Практичне використання: матеріали дослідження ми використали на уроках історії та виховних заходах, познайомивши учнів-старшокласників нашого закладу із досить неочікуваними сторінками війни; під час зустрічі із ветеранами-барвінківцями; проводили екскурсії у нашому шкільному музеї, щоб привернути увагу суспільства до долі ветеранів Афганістану. Рефлексія більшості учнів була такою – шок від почутого, осмислення, розуміння і багато питань з приводу досліджуваної теми. Рефлексія учителів – їм було цікаво нас послухати, вони теж задавали багато питань. Рефлексія ветеранів – вони погодилися із тим, що наше дослідження дуже життєве і правдиве. Отже, ми задоволені результатами власної роботи і маємо намір у майбутньому продовжувати дослідження даної теми.</p>